

DIDŽIOJOJE BRITANIJOJE NAUDOJAMO STRESO DARBE STANDARTO KAIP ĮRANKIO SAVARANKIŠKAI VALDYTI STRESĄ DARBE PRITAIKOMUMO LIETUVOS ĮMONĖMS TYRIMAS

Tyrimo vadovė: dr. Birutė Pajarskienė

Atsakinga vykdytoja: Vilija Kuodytė

Tyrėjai: Arūnas Žiedelis, Dovilė Šorytė

Tyrimo vykdymo laikotarpis: 2015 m. gegužės mėnuo - 2016 m. rugsėjo mėnuo

Tyrimo pagrindimas. Streso valdymas darbovietėje yra svarbi sveikų ir saugių darbo vietų žmoniškųjų išteklių politikos organizacijoje dalis. Veiksmingam streso darbo vietose valdymui reikia mokslo įrodymais pagrįstos priemonės. Higienos institutas Lietuvos įmonėms siūlo naudoti adaptuotą Lietuvai Didžiosios Britanijos Sveikatos ir saugos tarnybos (toliau – HSE) streso valdymo metodiką – Streso darbe valdymo standartus (angl. Management Standards) (toliau – Standartus), – paremtus gerąja praktika ir mokslo įrodymais. Tačiau tam, kad užsienio šalies metodika būtų sėkmingai pritaikoma kitoje šalyje, būtina ne tik parengti kokybišką jos vertimą, bet ir pritaikyti ją atsižvelgiant į vietinės šalies kultūrą.

Tyrimo tikslas – Pritaikyti HSE streso darbe valdymo standartus Lietuvos įmonėms.

Tyrimo uždaviniai:

1. Nustatyti HSE streso darbe vertinimo klausimyno bendrąsias psichometrines charakteristikas Lietuvos darbuotojų imčiai.
2. Nustatyti HSE streso darbe vertinimo klausimyno subskalių įvertinimo skirtumus pagal sociodemografinius ir darbo sąlygų duomenis.
3. Adaptuoti HSE streso darbe valdymo standartus bei sukurti mokymų programą rizikos vertinimui, stebėjimui ir valdymui.

Tyrimo metodika. HSE streso darbe vertinimo klausimyno psichometrinių charakteristikų įvertinimui ir subskalių vertinimo skirtumams pagal sociodemografinius ir darbo sąlygų duomenis nustatymui atliktas kiekybinis tyrimas. Tyrimas atliktas 11 savivaldybių darbo vietose. Taikyta kvotinė tiriamųjų atranka. Tyrime dalyvavo 756 darbuotojai. Darbuotojų anketavimui naudota 46 teiginių ir klausimų anketa, kurią sudarė 35 teiginių HSE streso darbe vertinimo klausimynas ir klausimai apie sociodemografines tiriamųjų charakteristikas. Analizei panaudotos 714 kokybiškai užpildytos anketos. Tiriant HSE streso darbe vertinimo klausimyno psichometrines charakteristikas atlikta tiriamoji ir patvirtinamoji faktorių analizė.

Rezultatai. Tyrimas parodė, kad HSE streso darbe vertinimo klausimynas, analizuojant Lietuvos darbuotojų duomenis, išlaiko originalią struktūrą, kurią nustatė britų mokslininkai. Taip pat nustatytas tinkamas klausimyno patikimumas, kuris nenutolsta nuo originalios klausimyno versijos patikimumo. Remiantis tyrimo rezultatais pritaikyta Standartų medžiaga. Standartai apima septynias psichosocialinės darbo aplinkos sritis, tai: darbo reikalavimai, darbo kontrolė, kolegų ir vadovų

parama, santykiai, darbo vaidmuo, pokyčiai. Standartuose nurodyti streso darbovietėse valdymo pagrindiniai principai, etapai ir galimi veiksmai, iliustruojant juos pavyzdžiais. Ši medžiaga patalpinta Higienos instituto internetiniame puslapyje <http://www.hi.lt/lt/streso-darbe-valdymo-standartai.html> ir yra laisvai prieinama. Parengta tobulinimo programa „Psichosocialinės rizikos vertinimas, valdymas ir veiksmingumo stebėjimas remiantis HSE streso darbe valdymo standartais“. Taip pat parengtas informacinis leidinys Lietuvos įmonėms <http://www.hi.lt/uploads/pdf/leidiniai/Informaciniai/darbdaviams.pdf>.

Išvados:

1. Nustatytas lietuviškos HSE streso darbe vertinimo klausimyno versijos tinkamas vidinis suderinamumas, patvirtinta originali klausimyno struktūra, kurią sudaro 7 subskalės.
2. Nustatyti statistiškai reikšmingi HSE streso darbe vertinimo klausimyno subskalių įverčių skirtumai pagal sociodemografines tiriamųjų charakteristikas: lytį, išsilavinimą, darbo pamainą, sektorių ir organizacijos dydį. Darbo vaidmens aiškumas susijęs su darbuotojų amžiumi ir bendru bei dabartinėje darbovietėje įgytu darbo stažu. Prasčiau darbo reikalavimus vertino vyresnio amžiaus darbuotojai ir darbuotojai, turintys ilgesnį bendrą darbo stažą, o paramą darbe ir santykius prasčiau vertino ilgiau dabartinėje darbovietėje dirbantys tiriamieji.
3. HSE streso darbe valdymo standartai pritaikyti naudojimui Lietuvoje bei parengta tobulinimo programa „Psichosocialinės rizikos vertinimas, valdymas ir veiksmingumo stebėjimas remiantis HSE streso darbe valdymo standartais“.

Daugiau informacijos suteiks Higienos instituto Profesinės sveikatos centro Tyrimų skyriaus specialistė V. Kuodytė, tel. (8 5) 212 2589, el.p. vilija.kuodyte@hi.lt.